

PUBLICACIONS SATÍRIQUES ESPORÀDIQUES

JOSEP MARIA CADENA I CATALÁN

Dins del variat món de la nostra premsa, on tota publicació és possible, existeixen uns títols que, potser per la seva singularitat, molt poques vegades han estat objecte d'atenció crítica o han rebut, en el millor dels casos, un tractament poc acurat. Em refereixo a determinats números únics, editats d'una manera gens regular, que volen satiritzar o criticar puntualment situacions socials molt concretes. Fills de l'oportunitat i també de l'oportunisme, ocupen dins de les històries de la premsa llocs molt secundaris i plenament anecdòtics, encara que pels seus continguts constitueixen veritables contracròniques de la realitat oficial que ha quedat reflectida en els diaris, els setmanaris i les revistes d'àmplia difusió. Penso que caldria aprofundir-hi, i com a primer tast d'un treball més ampli, ofereixo notícia de tres títols molt singulars: *Parodia de un Diario de Barcelona*, *El Velón* i *El Noucentista*.

Ara que *Diari de Barcelona* ja és a tocar els seus dos-cents anys complets d'edició i el dia 1 d'octubre d'aquest 1992 entrarà en el seu tercer centenari, potser és bo recordar, a tall de sincer homenatge que la seva llarga preeminència com a diari de la ciutat —primer i únic pel fet de disposar del privilegi reial que així ho establia i, després, el més influent i difós— li portà enemistats i atacs de moltes menes. Un d'ells, fet en to de sàtira però sense gaire malícia, fou la *Parodia de un Diario de Barcelona de Avisos y Noticias* que l'humorista i autor teatral Albert Llanas (Barcelona, 1841-1915) publicà pel seu compte el mes de febrer de 1865.

Segons explica Alfons Roure (Barcelona, 1889-1962), que ho havia sentit al seu pare, Conrad Roure (Barcelona, 1841-1928), a *La rebotiga de Pitarra* («Monografías Históricas de Barcelona», Llibreria Millà, 1946) la idea d'una paròdia de la secció d'anuncis que sortí a l'almanac d'*El Tiburon* per al 1863 inspirà Albert Llanas per a fer la

EL VELON

DIARIO DE A.VI

8 Maravedises.

SOS Y NOTICIAS

8 Maravedises

Se vende en la librería de I. LOPAS, Rambla de Capuchinos. n.º 20

FUNCIONES

Teatro de Santa Cruz. — Funcion para hoy. — La ópera nueva *Nina é la passa per amore del M. Poessello* por los Sres. Ronzoris (bulo) Tachinardi (tenor) y la celebre Paño. — *Sainete La cornatopia frustrada.* — En el intermedio se bailara el tripili trapili por la niña Rosita Perez (la Macarena) — A las 6 en punto de la tarde. — Entrada: reales oizuenta (sola l'orga.)

A la mayor brevedad se pondra en escena el drama *Ovella é el mero de Venecia* por el comediante señor Maizquez.

Sombras chinescas de la Bajada de la leche. Se representará al vivo las Travesuras del Aprenent sabater magre y burlata.

BARCELONA

Ayer las gentes entoreñidas relataban una aventura referente al sugelo conocido por En Tifeta.

Este hombre que se distingue por su buen humor se fué al Borne á comprar una docena de huevos, fingiéndose manco. De puen que los hubo contratada á una payesa de San Cucufete del Vallés, se los hizo colocar en la capucha del cápote que llevaba sobre los hombros y le dijo que ella misma sacase el dinero que costaban del bolsillo de los calzones. Es de advertir que en Tifeta para úngirse

Facsímil de la primera página de *El Velon*, (Bib. autor.)

seva publicació. El projecte, segurament esbomat per l'autor i els seus amics a les tertúlies, de les quals eren puntuals i fermes addictes, fou conegut pels Brusi, editors del *Diario* que podia resultar afectat, i aquests mogueren diverses influències per impedir-ne la publicació. Però finalment, Llanas aconseguí fer la seva i la *Parodia*, encara que mutilada, sortí a la venda i quedà ràpidament exhaurida.

Com a exemple de l'amable bon humor que feia servir, reproduïxo un text que figurava en la primera pàgina:

ADVERTENCIA. Con motivo de ser hoy los días de la mayor parte de los Sres. que componen nuestra redacción, y agradecidos al propio tiempo a las diferentes pruebas de cariño que hemos recibido de los Sres. Suscriptores, desde hoy los recibos de suscripción en todo su valor, para la mitad del pago de cuanto comprenden, ya sean libros, patatas, tocino, etc., siempre que nos avisen con la debida anticipación, para advertir al dueño de los objetos que quieran comprar, que les exiga el doble de su valor.

Pel que fa a *El Velón*, la broma ja era més complexa. Publicat amb la falsa data de 18 d'abril de 1809 i la capçalera *Diario de Avisos y Noticias* al preu de «8 maravedises», no enganyà cap dels seus contemporanis, però sí afeccionats a temes de premsa, que, bastants anys després de la seva publicació, van creure que era un diari barceloní de la invasió francesa. A diverses revistes de Barcelona i Madrid, i fins i tot al catàleg *La presse catalane depuis 1641 jusqu'à 1937* que prepararen Joan Torrent, Francesc Carbonell, Josep Montfort i Rafael Bori per a la mostra que el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya organitzà a l'Exposició Internacional de París de 1937, hi figura amb la falsa data. I encara que l'any 1909 sortí al diari *La Vanguardia* un article que avisava de l'error i donava la pista exacta, fins que l'any 1940 el voluntariós Joaquím Álvarez Calvo no publicà el seu fascicle sobre *El Velón*, molts aplegadors de dades sobre la nostra premsa van seguir creient que era de 1809. I encara que el nostre estimat amic —em fou possible conèixer i tractar el senyor Álvarez Calvo, persona entusiasta de tot el que feia referència a la premsa, però amb limitada capacitat per a relacionar unes dades amb les altres— aconseguí establir la falsedat a partir dels anys d'activitat de l'impressor i de l'editor de la publicació *El Velón*, no va deixar gens clar que tot es tractava d'una broma periodística d'Innocenci López i Bernagossi (Girona, 1829 - Barcelona, 1895), llibreter a la Rambla i editor de *La Campana de Gràcia*, en relació amb una vaga de consum de gas per a l'enllumenat que l'any 1877 protagonitzaren els comerciants de Barcelona perquè l'Ajuntament volia percebre un impost abusiu sobre la despesa que ja feien.

AÑO 1.º

Parodia

de un

(1)
DIARIO DE

BARCELONA,

DE AVISOS

Y NOTICIAS.

EDICION DE LA MAÑANA.

ANUNCIOS DEL DIA.

CARNESTOLENDAS.

AFECCIONES METEOROLÓGICAS.

POLYÓMETRO.	BARRÓMETRO.	BASCRÁMETRO.	MOSCÁMETRO.	FERRÓMETRO.	GAYÓMETRO.
mm	mm	mm		mm	mm
Vientos.		OBSERVACIONES NOTABLES.		OBSERVACIONES ASTRONÓMICAS.	
NEO.	NEO.	id.	Declin. Austral.		
NEO.	NEO.	id.	Merid. Rel.		
NEO.	NEO.	id.	h. t. m'.		
			Esterados.		

ADVERTENCIA.

Con motivo de ser hoy los días de la mayor parte de los Sres. que componen nuestra redacción, y agradecidos al propio tiempo á las diferentes pruebas de cariño que hemos recibido de los Sres. Suscritores, desde hoy los recibos de suscripción servirán en todo su valor, para la mitad del pago de cuanto comprenden, ya sean libros, patatas, tocino, etc. siempre que nos avisen con la debida anticipación, para advertir al dueño de los objetos que quieran comprar, que les exija el doble de su valor.

Espectáculos.

GRAN TEATRO DEL LICEO.—415 representaciones de la ópera en 6 actos del inmortal Meyerbeer titulada: *El Profeta*.

Nota.—Por indisposición de todos los artistas que debían tomar parte en la representación de la ópera con ausencia de quienes correspondió y según costumbre se suspenden el 1.º y el 2.º acto, todo el 3.º y el resto de la obra, Mañana lunes en celebridad de los triunfos obtenidos en Africa por nuestro valiente ejército, se repite la misma función.

TEATRO PRINCIPAL.—Función extraordinaria para hoy Domingo en celebridad del aniversario del 7.º día de la creación del mundo.—1.º Sinfonía.—2.º El drama en 10 actos y un sinódromo de cuadros escrito expresamente para los compases de la compañía por D. Lucas Gomes Sanchez Lopez Gimenez Garcia Guillorrez Fernandez y Gonzalez, titulado: *Un mar de sangre é la raza de los Nereos*.

Esta obra será presentada con todo el lujo que requiere su interesante argumento y tambien habrá fuegos de bengala y hasta saldrá un burro de veras.

1) Estropeada por órden superior.

Els almanacs de *Diario de Barcelona* per a 1879 i 1880 resumeixen el que fou aquella vaga de consum, i les edicions diàries, encara que el periòdic renyava els comerciants i mantenia amb ells un enfrontament dialèctic que no li fou econòmicament beneficiós, oferiren amb detall la confrontació dels ciutadans amb el municipi. Però com que tinc molt present la necessària brevetat, només esmentaré la nota de l'almanac de *Diario de Barcelona* per a 1879, relativa al 15 d'abril de 1877, que diu així:

En la noche del 15 muchos tenderos dejaron de iluminar sus establecimientos por medio del gas, sustituyéndolo con luces de petróleo, bujías, etc. Tampoco los cafés y fondas encendieron los mecheros de gas. Con motivo de la huelga de los consumidores de gas, notóse en las principales calles de la ciudad una animación extraordinaria principalmente en la plaza de la Constitución [plaça de Sant Jaume], donde se reunieron numerosos grupos, y se arrojaron algunas piedras a los balcones de la Casa Ayuntamiento entre gritos y silbidos. Los municipales y guardias civiles tuvieron que hacer uso de la fuerza para despejar la plaza, reduciéndose a prisión a algunas personas.

A tot això responia *El Velón*.

Finalment, *El Noucentista*. Subtitulat *Orgue de l'Escola Mediterrània*, va aparèixer a Barcelona el 28 de desembre de 1914 i, com correspon a la data, és una innocentada. Es pren a broma el Noucentisme i fa una sàtira cruel d'Eugeni d'Ors, el seu màxim propagador, i dels intel·lectuals catalans que el segueixen. Aprofita, també, per a atacar les pintures de Torres Garcia al Palau de la Generalitat i per a dubtar dels valors de l'art cubista, representat per un suposat «cèlebre artista italià Cav. P. I. Cazzo». El fals periòdic, obra de l'erudit Ramon Miquel i Planas (Barcelona, 1874-1950), disposà de la col·laboració gràfica, anònima —com tot el que surt al número— de Joan Vila, *D'Ivori* (Barcelona, 1890-1947), però la importància descansa en els escrits. Aquest constitueixen una vidriòlica visió dels noucentistes com a persones, i permet tenir un coneixement més complet del que representà el Noucentisme per a aquells dels seus contemporanis que eren contraris o no creien pas necessaris els seus plantejaments.